

Międzynarodowa konferencja naukowa
„Россия в диалоге культур. Литература. Язык. Фольклор. Идеи”
Toruń 19–20 września 2013

We wrześniu 2013 roku w Toruniu odbyła się międzynarodowa konferencja naukowa „Россия в диалоге культур. Литература. Язык. Фольклор. Идеи”. Liczba nadesłanych zgłoszeń świadczy o niesłabnącym zainteresowaniu tematyką języka, literatury i kultury Rosji. Konferencja zgromadziła ponad stu uczestników z różnych ośrodków naukowych w kraju (Białystok, Bydgoszcz, Gdańsk, Katowice, Kielce, Kraków, Lublin, Łódź, Olsztyn, Opole, Poznań, Rzeszów, Suwałki, Toruń, Warszawa, Wrocław, Zielona Góra) i z zagranicy (Astana, Berlin, Iwanowo, Jekaterynburg, Kirow, Lwów, Magnitogorsk, Moskwa, Nowosybirsk, Omsk, Perm, Ryga, Sankt-Petersburg, Smoleńsk, Tartu, Tiumeń, Tokio, Wołgograd, Wołogda, Woroneż).

Uroczyste otwarcie konferencji miało miejsce 19 września. Część plenarna poświęcona była jubileuszowi 70-lecia Profesora Stefana Grzybowskiego.

Wykłady inauguracyjne wygłosiły trzy osoby. Jako pierwszy zabrał głos Jubilat. Stefan Grzybowski (*Перспективы исследований языка старообрядцев в Польше*) podkreślił znaczenie badań rozpoczętych na początku XXI wieku przez grupę naukowców z UAM w Toruniu w obszarze języka staroobrzędowców, zamieszkałych na terenach Suwałk i Augustowa. Zebrany został obszerny materiał faktograficzny, który jest obecnie poddawany szczegółowej analizie. Rozalia Kasatkina, w zastępstwie Leonida Kasatkina, wygłosiła interesujący referat pt. *Орфоэпические позиции*, wskazując, że na dźwięki i fonemy mają wpływ między innymi zjawiska morfologiczne, leksykalne, słowotwórcze, stylistyczne, socjalne, terytorialne, gender. W trzecim wykładzie plenarnym *Русские вопросы о Достоевском и истории* Marian Broda zaznaczył, że heurystyczne zrozumienie wielkiego pisarza, rosyjskiej intelektualnej i kulturowej tradycji możliwe jest dzięki analizie odpowiedzi na pytania: w jaki sposób Dostojewski rozumie Rosję i jak Rosjanie rozumieją Dostojewskiego.

Po krótkiej przerwie rozpoczęła się druga część konferencji. Uczestnicy konferencji udali się do sal, by wysłuchać referatów prelegentów. Obrady w sekcjach

kontynuowane były również 20 września. Tematyka wystąpień oscylowała wokół pięciu obszarów: literatury, folkloru, językoznawstwa, kultury staroobrzędowców i glottodydaktyki.

Obszar: Literatura

Na uwagę zasługuje wystąpienie Wawrzyńca Popiela-Machnickiego (*Wiktora Jerofiejewa rozmyślania o Europie*), który omawiając twórczość Jerofiejewa, podjął ważną dyskusję o wartościach europejskiej myśli intelektualnej oraz prawdziwej demokracji.

Referaty z zakresu literatury obejmowały również zagadnienia dotyczące obrazu Rosji i Rosjan w tekstach polskich (Joanna Getka *Rosja w drukach polskich wydanych w okresie Sejmu Wielkiego i rozbiorów Rzeczypospolitej (na materiale wydań drukarni bazylikańskich)*), Tomasz Matłęgiewicz *Polski wariant 'Rosyjskiej idei'. Rosja w „Rodzie ludzkim” Stanisława Staszica*, Elżbieta Mikiciuk *Россия в ранне неопубликованной и неизвестной драме Станислава Бжозовского «С дымом пожаров»*, Kamil Dźwinel *Pomódl się, pomódl za Jesienina. Krzysztofa Marii Sieniawskiego dialogi z kulturą rosyjską*, Patrycja Spytek *Gustawa Herlinga-Grudzińskiego poszukiwania 'innej Rosji'*, Kamil Szybalski *Obraz obozu radzieckiego w powieści J. Bardacha „Człowiek człowiekowi wilkiem. Przeżyłem Gulag”* oraz Polski i Polaków w tekstach rosyjskich pisarzy i poetów (Olga Rubinczyk *«В объятной пожарами, скорбной Польше ...»: Польша Анны Ахматовой, Julia Podlubnowa Варшава в романе «Так начинался день» А. Савчука*). Anna Kościółek przedstawiła refleksję o wielowymiarowości umierania oraz postawie dziecka wobec procesu odchodzenia ojca (*Dziecko wobec śmierci w „Roku Pańskim” Iwana Szmielowa*). Joanna Nowakowska-Ozdoba przybliżyła twórczość Turgieniewa na tle tradycji gotyckiej (*Iwan Turgieniew a tradycja gotycka*). Aleksandra Zywert podjęła próbę odpowiedzi na pytanie, jak Wiktor Pilewin rozumie pojęcie „labiryntu” (*Миф лабиринта в романе Виктора Пелевина «Шлем ужаса»*). Katarzyna Roman omówiła nurt 'nowego realizmu' na przykładzie twórczości Prilepina, Szargunowa, Pawłowa i Sienczyna (*Realizm jest naszą wiarą. О nurcie 'нового реализма' в najnowsшей прозе роsyjskiej*). Jelena Michalik-Tuzowa dokonała analizy twórczości Wiktorii Płatowej (*Жанровая эволюция в творчестве В. Платовой*). Inna Panek poświęciła swój referat poszukiwaniom wspólnej płaszczyzny w twórczości poetki Mariny Swietajewej i malarza Michaiła Wrubla (*Поэзия Марины Цветаевой а живопись Михаила Врубеля*). Ponadto pojawiła się też analiza czasopism rosyjskich publikujących teksty o tematyce filozoficznej i literackiej (Magdalena Dąbrowska *Русская журналистика и литературные тенденции*

своего времени («Вечера», 1772 г.), Łukasz Gemziak *Участие журнала «Наши современники» в дискуссии о «Детях Арбата» Анатолия Рыбакова*).

Obszar: Językoznawstwo

Wystąpienia z zakresu językoznawstwa dotyczyły zróżnicowanej tematyki. Referenci omawiali procesy zachodzące w obszarach leksykologii, leksykografii, frazeologii, semantyki, semiotyki (Anna Rudyk *Rosyjskie i polskie afektonimy*, Włodzimierz Wysoczański *Znaczenie 'pozytywny, przychylny stosunek do czegoś' w słownictwie języka polskiego i rosyjskiego ostatniego półwiecza. Formacje z pro- i pro-*, Andrzej Charciarek *«Дьявол кроется в деталях» – фраземы в лексикографическом описании*, Adam Jaskólski *О понятии притворства. Семантический анализ*, Magdalena Kawiencka *Rosyjskie i polskie przezwiska w świetle wartości aksjologicznej i semiotycznej*, Tatjana Malinowska *Контаминация и междусловное наложение в современном русском молодежном сленге*, Ewa Gazdecka *Kultura Prawosławia a Kultura Katolicyzmu i jej wyraz na materiale językowym*). Interesujące wystąpienia zaprezentowały osoby, dla których materiałem badawczym był współczesny język rosyjski Internetu, reklamy, dyskursu medialnego oraz prasy (Olga Jakowlewa *Фразеология общественно-политической сферы в современной российской прессе*, Natalia Wiśniewska *Pojęcie 'państwa' w rosyjskim dyskursie medialnym*, Igor Aleksandrow *Представление Евросоюза в российской качественной и массовой прессе*, Michaił Fiedosiuk *Современный российский дискуссионный радиодискурс: язык, логика, культура общения*, Jadwiga Tarsa *Ктулху зохаваит всех! Юмор, ирония, абсурд в Интернет-общении*, Anna Romanik *Языковое манипулирование в рекламах косметических продуктов в русских журналах*, Katarzyna Dembska *Несколько слов о дезориентирующих газетных заголовках (на примере крылатых единиц русского языка)*, Irina Baklanowa *Образ адресата рекламного текста как имплицитный компонент содержания рекламы*).

Obszar: Folklor

Na uwagę zasługuje prezentacja Janiny Gajduk-Nijakowskiej (*Opowieść wspomnieniowa jako przedmiot badań współczesnej folklorystyki*), która w swoim wystąpieniu podkreśliła, że współczesna opowieść wspomnieniowa jako gatunek folklorystyczny, wyjaśnia ważne procesy przeżywanych zjawisk przez jednostkę, wzbogaca badania nad zróżnicowaną tożsamością kulturową poprzez portretowanie lokalnej wspólnoty losu, pamięci i narracji. Agnieszka Gołębiowska-Suchorska (*О чем говорят школьные граффити?*), bazując na materiale zebranym w polskich szkołach podstawowych i gimnazjach, podjęła próbę tematycznej kla-

syfikacji graffiti oraz określenia roli, jaką pełnią dorośli oraz Internet w werbalnym wyrażaniu siebie przez uczniów.

W omawianej sekcji podkreślano znaczenie mediów elektronicznych, mających wpływ na specyfikę współczesnej rzeczywistości, w której funkcjonują również przekazy folklorystyczne. Lidia Kuzniecowa (*Иван Грозный и Дарт Вейдер в современном визуальном интернет-пространстве*) zwróciła uwagę, że przestrzeń Internetu, dzięki umiejętnemu przedstawieniu rzeczywistych (np. Iwan Groźny) i wymyślonych (np. Darth Vader) postaci, może stać się ważnym miejscem dialogu kultur. Podjęto tu również próbę analizy bajek jako gatunku literackiego, w kontekście porównawczym, poszukując w nich polskich, rosyjskich, litewskich czy łotewskich elementów folklorystycznych (Ewa Serafin *Postać matki w ludowej bajce magicznej (zarys problematyki)*, Ewa Stryczyńska-Hodyl *Meta-morfoza. Rosyjskie warianty bajki „Żona węża (425 M)”*, Wioletta Wróblewska *O magicznych cechach jabłoni i jabłek w polskich i rosyjskich bajkach ludowych*). Referaty wygłosili także: Wiaczesław Pozdniejew *Фольклорная смеховая культура на современном самостоятельном искусстве: теория и практика*, Marina Kostuchna *Русско-польские связи в формате настольной игры*, Irina Filippowa *Полевая фольклористика: региональный опыт или тенденции современной науки*, Michaił Aleksiejewskij *Легенды о поезде-призраке в постсоветской России: между фольклором и литературой*. Rozpiętość tematyczna w zakresie badań zjawisk werbalnych i niewerbalnych, zaproponowana przez osoby referujące, świadczy o potrzebie penetracji obszaru dotyczącego folklorystyki.

Obszar: Staroobrzędowcy

Magdalena Ziółkowska-Mówka (*Jakie imię wskazać dziecku? Dylematy staroobrzędowców z północno-wschodniej Polski*), opierając się na materiale imion z terenu suwalsko-augustowskiego, konstatowała w swoim wystąpieniu, że zmieniające się po drugiej wojnie światowej w metrykach urodzeń imiona dzieci dowodzą o swobodniejszym podejściu rodziców do kultury przodków, a tym samym – o postępującej asymilacji starowierców z polskim otoczeniem. Natomiast referat Krzysztofa Snarskiego (*Zespół śpiewaczy Riabina z Gabowych Grądów i jego wkład w zachowanie tożsamości kulturowej staroobrzędowców*) świadczy o potrzebie wzmacniania starowierskiej tożsamości kulturowej. Ciekawe wystąpienie zaprezentowała Joanna Orzechowska (*Milionerzy i filantropi. Sponsorzy klasztoru w Wojnowie z dedykacji książkowych*). Badaczka upatruje w dedykacjach książkowych źródeł informacji, które inspirują do poszukiwań fascynujących wydarzeń z życia nieznanych nam ludzi. Tym samym dowiadujemy się na podstawie zapisków w książkach klasztornej księgozbioru, że za jego drzwiami kipiało życie, przyjmowano gości – rodaków staroobrzędowców z zagranicy, wymieniano do-

świadczenia, poglądy. Natomiast Stefan Pastuszewski (*Przedwojenni popowcy bez legalizacji*) w swoim referacie podjął temat trudnej sytuacji popowców, wskazując na autokefaliczną i polonizującą prawosławia w Polsce jako źródła problemów związanych z ich rejestracją. W omawianej sekcji referenci przedstawiali różnorodne problemy staroobrzędowców w ujęciu duchowym, filozoficznym oraz pragmatycznym, zamieszkałych nie tylko tereny Polski, ale też Rosji (Aleksander Czernych *Старообрядцы Пермского Прикамья: опыт межконфессионального взаимодействия*, Tatjana Rożkowa *Похоронный обряд и старообрядческая культура: к истории взаимодействия*, Tatjana Pińska *Старообрядческие сообщества в русской литературе: поэзия (П. И. Мельников-Печерский, Н. С. Лесков)*, Jelena Potiechina *История старообрядчества в полемическом трактате «Вечная правда» Аввакума Коммисарова*), Litwy, Łotwy i Estonii (Barbara Dobrowolska *Поведенческие нормативы русских старообрядцев Прибалтики и Владимирской области России*, Inesa Klestrowa *Орнаментика рукописных книг старообрядцев Латвии*), Ukrainy (Wojciech Lipiński *Lipowanie-staroobrzędowcy-Rosjanie. Warianty identyfikacji etnicznej i religijnej starowierców z ukraińskiego Budziaku*) oraz Południowej Ameryki (Olga Rownowa *Наблюдения над синтаксисом современной старообрядческой рукописи из Южной Америки*).

Obszar: Glottodydaktyka

Mimo że sekcję glottodydaktyki reprezentowała nieliczna grupa osób, to poruszono ważną problematykę zwiększenia efektywności procesu nauczania i uczenia się języka obcego. Zagadnienia obejmowały sposoby wykorzystania ćwiczeń, technik, metod, rozwijających umiejętności w zakresie czterech sprawności językowych (Kamila Sadowska-Kral *Певучие упражнения*, Irena Matczyńska *Метод проекта как средство развития и закрепления речевых умений и навыков на занятиях по РКИ*, Anna Graszek-Tańska *Современный журнал для поляков, изучающих русский язык «Остановка: Россия»*, Halina Kudlińska *Демотиватор как новый жанр электронного дискурса и средство формирования лингвосоциокультурной компетенции при обучении русскому языку*) oraz praktycznego kształcenia nauczycieli języka rosyjskiego (Marzanna Karolczuk *Приготовление студентов до zawodu nauczyciela języка rosyjskiego (drugiego obcego) в школе средней. Opracowanie badań własnych*).

Konferencja zakończyła się 20 września trzema wykładami plenarnymi. O występowaniu różnych wariantów wymowy i akcentów oraz trzech niezbędnych podejściach (deskryptywnym, preskryptywnym, proskryptywnym), które należy uwzględnić przy badaniu języka literackiego mówiła Maria Kaleńczuk (*Дескриптивный, прескриптивный и проскриптивный подход при создании*

орфоэпических словарей). Rozalia Kasatkina («Фонетические фантомы» в русском языке) egzemplifikując temat referatu, wyjaśniała zjawisko fonetycznego fantomu, natomiast Irina Kjulmoja (*Русская речь в современной Эстонии*) podjęła próbę opisanie współczesnego języka Estonii, podkreślając, że zachodzące zmiany mogą być interesującym gruntem dla badań z zakresu dialektologii, jak i językoznawstwa współczesnego.

Konferencja „Россия в диалогe культур. Литература. Язык. Фольклор. Идеи” charakteryzowała się wysokim poziomem merytorycznym. Uroczysta kolacja, która odbyła się 19 września sprzyjała integrowaniu poglądów, jak i prowadzeniu intelektualnych sporów. Duża różnorodność tematyczna konferencji dała możliwość wszystkim uczestnikom na wzbogacenie własnej wiedzy o doświadczenia innych z zakresu szeroko rozumianej kultury, języka i literatury rosyjskiej.

Marzanna Karolczuk, Anna Romanik
Białystok